Turkish Studies
Language / Literature
Volume 13/20, Summer 2018, p. 779-806
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13937
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi
Received/Geliş: Ağustos 2018 **Accepted/Kabul:** Eylül 2018
Referees/Hakemler: Prof. Dr. Nedim BAKIRCI -Doç. Dr Bülent ARI

This article was checked by iThenticate.

KIRIKHAN YÖRÜKLERİNDE DOĞUM, EVLENME VE ÖLÜM GELENEKLERİ

Hüseyin Kürşat TÜRKAN[*]

ÖZET

Oğuz Ata Soyundanız,
24 Oğuz Boyundanız,
Dede Korkut Evliyamız,
Bayrak Vatan namusumuz.

Yörükler, 11 ve 12.yüzyılda Orta Asya'dan Anadolu'ya göç ederek sınır boylarındaki geçiş bölgelerini Türkleştirmek amacıyla yerleştirilmiştir. Yerleştikleri bu noktalarda başta tarım ve hayvancılık olmak üzere çeşitli zirai ve ticari faaliyetlerde bulunmuşlardır. Çalışma konusu olan Saçıkara Yörükleri, 24 Oğuz boyunun Kayı koluna mensuptur. 1999-2000 yıllarında Hatay'ın Kırıkhan ilçesine yerleşen Yörükler, yöre halkı tarafından törelerine ve geleneklerine bağlı vatanseverlikleri ile öne çıkan kişiler olarak tanınmaktadır. Yörükler, kendi aralarında aşiret ve kol olarak bilinen bir şekilde yaşamlarını sürdürürler. "*Saçıkara Aşireti*", "*Sarıkeçili Aşireti*", "*Tekeli Aşireti*", "*Honamlı Aşireti*" gibi yörede varlığını sürdüren aşiretler, bu duruma örnek teşkil etmektedir. "*Saçıkara Aşireti*", "*Tomballı, Göğebakanlı, Çolaklar, Kölemenler*" gibi alt küçük aşiretlere de ayrılmıştır. Binlerce yıllık göçebe Türk kültürünün son temsilcilerinden olan Yörüklerin yaşam biçimi, sosyo-kültürel faaliyetleri, Türk tarihinde oynadıkları rolleri de Türk kültür hayatı içindeki yeri ve önemi göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Selçuklu'dan Osmanlı'ya, Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar, Anadolu'nun Türkleşmesinde katkıları olan Yörükler, yaşamlarının bir parçası olan konar-göçer yapıları ile Türk-İslam medeniyetinin tanınması ve yayılmasına da öncülük etmişlerdir. Çünkü onlar özde Türklüğü ruhta İslamiyeti benimseyip Anadolu'nun en ücra köşelerine kadar yaptıkları göç faaliyetleri ile bu olguların tanınmasına vesile olmuşlardır.

[*] Dr. Öğr. Üyesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, khturkan@gmail.com

İnsan hayatı için çok önemli bir yeri olan ve geçiş dönemleri olarak adlandırılan "*doğum, ölüm, evlilik*" yapılarından özellikle "*doğum*" ve "*evlilik*", Yörüklerde, İslam öncesinden günümüze kadar geniş bir süreçte çeşitli ritüellerle harmanlanmış ve varlığını devam ettirmiştir. Bu makalede, yörük ve yörük kavramıyla ilgili genel bilgiler verildikten sonra Hatay'ın Kırıkhan ilçesine bağlı Özyörük Mahallesinde ikâmet eden Kırıkhan Yörüklerinin geçiş dönemleri olan "*doğum*, *evlenme ve ölüm*" âdetleri üzerinde durulacaktır. Bu kapsamda Yörüklerin doğum ve ölüm gelenekleri, saha araştırması, mülakat ve katılımlı gözlem yoluyla tespit edilen bilgiler ışığında ele alınıp değerlendirildikten sonra sonuca ulaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yörük, Kırıkhan, Doğum, Evlenme, Ölüm.

BIRTH, MARRIAGE AND DEATH TRADITIONS IN KIRIKHAN YORUKS

ABSTRACT

Yoruks imigrated from middle asia to Anatolia in 11th and 12th century and they were placed in an attempt to Turkification of Anatolia in transition region of this area. Firstly they were interested in agriculture and husbandry then they turned a hand to several commercial activity. Handled Sacıkara Yuruks are belong to 24 Uguz ancestry of Kayi. In 1999-2000 years The Yoruks who are placed in sub-provience Kırıkhan of Hatay known as patriot and filiopietist by locals. The yoruks continue their lives in a way known as tribes and arms among themselves. Their represents are tribe of Saçıkara, tribe of Sarıkecili, tribe of Tekeli and tribe of Honamlı. "*The Sacıkara Tribe*" is also divided into sub-tribes such as Tomballi, Gogebakanli, Colaklar, Kolemenler. The life styles, socio-cultural activities of the Yoruks, which are the last representatives of thousands of years nomadic Turkish cultures, draw attention to in terms of their place and importance in Turkish culture. From Seljuks to the Ottoman Empire, the Ottoman Empire to the Republic of Turkey, the Anatolia Turkish yoruks who have contributed, with nomad structures that are part of their lives to the spread of the Turkish-Islamic civilization they have lead.

In particular "*birth*" and "*marriage*", which are very important places for human life and which are called transition periods, have been blended and ritualized in various rituals, especially in the Yoruk, both before and after the Islamic day. They adopt islam not only physical appereance but also their soul. In this article, after giving information about the concept of nomad and nomad specially the "*Birth, marriage and death*" themes will be emphasized from the transition periods of the Kırıkhan yoruks who reside in ozyoruk street bound to Kırıkhan district of Hatay. In this discourse it will be reached after the Yoruk's birth and death traditions, field research, interviews and participatory observations are taken into consideration with this information.

STRUCTURED ABSTRACT

One of the main objectives known local cultural elements of Turkish folklore research as a national culture, national cultural elements to move to universal culture. Lcultural studies which is the beginning of this process, increasing the importance of local elements in the globalization process are valued more by the increase. Mediterranean area of Hatay / Antakya, should they present significant originality in the historical process in the increased importance of both the geographical location because tribes junction and increasingly civilizations formation of folk literature in terms of restoring the cradle of the property and the execution. This product enabled the emergence of thousands of years, the blending of religious and social background and has a large share of the formation of continuous synthesis. Indigenous tangible and intangible cultural values have been the subject of research. Said aim of the study 11.-12. century after emigrating from their homeland in Central Asia to Anatolia, especially in order to Turkicize placed in the transition region is defined as height and is one of the nomadic Turkish tribes. They contain both the nomad lifestyle on their Turkishness building blocks both in terms of socio-cultural structures. Nomad, giving us information about the history traces of Turkish culture in terms of these features is one of the most important documents. In this context Kirikhan living in Hatay and 24 belonging to the length of the recording arm Oguz nomadic shepherds, they are referred to by different names of the tribes themselves. The sample selected as the district Kırıkhan our universe factor and the tribal nomad-Turkmen "*saçıkara nomads*" has been. We said from the nomadic tribe "*saçıkara tribe known as*" transitional period of nomadic Turkmen can be described as "*birth, marriage, death*" We wanted to focus on the elements. There is no doubt that the transition period can be regarded as an inevitable structure for mankind that there are a number of archaic beliefs and practices. Emerging technologies and captured the cultural building blocks difficulty in transferring to new generations as a result of globalization, it gave birth to the importance and necessity of doing such a study. Therefore, the activities mentioned beliefs and practices in order to determine the function of the record made in the transition period to get "*why, how, why, and so on*" We searched for answers to the questions. Said Kırıkhan saçıkara work related tribes, especially in the transition period is extremely limited means folkloristic but has not been studied previously in the academic sense. Especially Mehmet Eröz the "*Rural Sociology Matters Turkish nomad - Turkmen Villages*" (1966) and "*nomad*" (1991); Tayyip Gökbilgin "*Yörükler Rumelia Tatars and offspring-I Fatiha*" (1957); Flood Day "*Anatolian Turkmen Turkmen tribe decay 1540- 1640*" (1997); Kemal Gungor "*Cenub Anatolian nomads of the Ethno-anthropological Inspection*" (1941); Naci Kum "*Türkmen, comments and Tahtacis Among the investigations, Feedback*" (1949); M. Zeki Türker "*Cumra nomads of the Historical and Sociological Aspects*" (2003); Fatih Uslu "*Bozahmetli the nomadic tribe*" (2015) such studies has been the source to said article floor directly but indirectly. These efforts, in the area of basic research obtained from the area based on the voice and video emerged through the text font was created in the context of the examination of the records. Unknown to the public as a product of folklore material to be considered "*not belonging to the public, anonymous and oral culture passed on from generation to generation and ownership*" should not have such unique

characteristics. When we see a large part of the work we might folklore archive materials, our preparations for space research, we have ha d further encouraged. Our belief that access to a rich folkloric material out of the field we have always maintained. Of course it also pitches out later that sometimes our faith will explain some reason we lost some time while maintaining. But this process is long and tiring, it did not deter us get even a moment. Kenneth S. Goldstein "*A Guide for Field Workers in Folklore*" (1977) is the second part of the study "*the determination of the research issue*" is located. Goldstein, folklorist with the fieldwork or through the library or study says you should do a preliminary study to learn the theory folklore. Researchers said the execution of a systematic investigation of these studies, the elimination of detail and emphasizes that there are potentially serious contributions to the important decisions taken during the study (Goldstein, 1977: 10). First, the "*Birth Marriage and Death Traditions in Kirikhan nomad entitled*" about our work in Turkey as a source identified by scanning the different sciences and disciplines, and has been provided. In this process the said area, the method of participant observation and in-depth interviews with transition questions, resource persons are created in the procedure and result of our observations. Themselves Turkishness origin and itself serving as the Turkmen been compared to both move past both of applications in the Turkish culture and identification of the practices in the transition period in nomad with the present situation regarding studies and concluded traditions process goes by the presence of the way to the conclusion that to continue.

Keywords: Yoruk, Kirikhan, Birth, Marriage, Death.

Giriş

Göçebe kültürün son temsilcilerinden Yörükler, Türklüğün orjini ve bizzat kendisidir.

1. Tarihsel Süreçte Yörük Kavramı

Yörük kelimesi en genel anlamı ile yürümek fiilinden gelme Orta Asya'dan Anadolu'ya gelip yurt tutan konargöçer Oğuz boylarını ifade eden bir kelimedir (Ceran, 1990: 21). Yörük terimine ilk defa 15.yüzyılın başlarında yaşamış olan Yazıcıoğlu Ali'nin kitabında (Tarih-i Al-i Selçuk), rastlanılmıştır. "*Sahra nişin ve göçküncü, yani yaban yurtlu ve Yörük*" sözlerini kullanmıştır. Yine aynı yazar "*Yörük evi*" kelimesini kullanmıştır (Sümer, 1950: 518). Tarihi kaynaklarda "*Türkmen*" adının zamanla "*Oğuz*" adının yerini aldığı, Yörüklerin de Türkmenlerin konar-göçer yaşayan bir kısmı olduğu çok açık bir şekilde bilinmektedir. Bu anlamda Yörük ve Türkmen olarak adlandırılan Türklerin yaşam biçimlerinden veya yaşadıkları coğrafyadan kaynaklanan nedenlerden dolayı kısmî kültürel farklılaşması Türk kültürü içerisinde ancak alt kültür olarak değerlendirilebilir. Türkmen kelimesinin kullanılmasındaki önemli bir nokta da Türkmen kelimesinin Oğuzları, Şamanist Oğuzlardan ayırt edebilmek için kullanıldığı kaydedilmektedir (Sümer, 1980: 51). Ziya Gökalp ise Yörüklerin Celaleddin Harzemşah ile Anadolu'ya gelmiş olan Türkmenler olduklarını ifade eder. Bu görüşüne örnek olarak da "*Yamut, Çavdurlar, Tekeler, Karamanlar,* vb." (Gökalp, 1991: 18) Türkmen boylarını gösterir. Türk tarihinin en önemli devletlerinden, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda önemli unsurlardan birisini teşkil eden Yörük aşiretleri, yaşadıkları bölgelere göre "*Türkmen-Yörük*" adını almıştır (Şahin, 1982: 285). Öncelikle "*Yörük*" kelimesi Türkçe ve yabancı dillerde göçebe, "*Türkmen*" kelimesi ise Orta Asya Türk lehçelerinde ve Osmanlı da güçlü, atılgan anlamına gelmektedir. Söz konusu terimler Anadolu'da çoğu zaman "*cesur elli, ayağı çabuk*" anlamlarında da kullanılmaktadır (Varlı, 2010: 913). Anadolu'da Kızılırmak'ın doğusundakilerin

"*Türkmen*" batısındakilerin "*Yörük*" olarak adlandırıldıkları belirtilmiştir (Eröz, 1991: 23). Bu bağlamda Anadolu'nun bazı yörelerinde Türk, Türkmen, Yörük köylerinin varlığı da söz konusu duruma örnek olarak gösterilebilir. Yörük ve Türkmen kelimesi son zamanlarda sıklıkla bir arada kullanıldığı görülmektedir (KK4, KK7, KK10, KK20). Bu birliktelik "*Yörük-Türkmen*" ya da "*Türkmen-Yörük*" gibi adlandırmaların varlığına dönüşmüştür. Hatta buna örnek olarak "*Yörük-Türkmen Derneği*" adı da gösterilebilir (KK1, KK2, KK7, KK10, KK15, KK18, KK23).

Yörük kelimesi menşei bakımından çokça tartışılmış kelimelerden biridir. Türkmen ve Yörük kelimesinin tarihi kaynaklarda eş anlamlı kullanıldığını belirten Eröz'e göre (1966: 6) Yörük kelimesi "*yörümek*" fiilinden türeyen bir isimdir ve yörüyen, devamlı hareket hâlinde bulunup konup göçen göçebe anlamına gelmektedir. Dolayısıyla göçebe bir hayat süren ve yazın yaylaya, kışın kışlaya çıkan Yörük ifadesi "*yürümek*" fiilinden gelmektedir (KK1, KK2, KK5, KK6, KK11, KK23). Bu bağlamda Mehmet Eröz, "*yörümek*" fiilinden gelen Yörük kelimesinin aynı zamanda Anadolu'ya gelip yurt tutan göçebe Oğuz Boylarını (Türkmenleri) ifade eden bir kelime olduğunu ifade eder. Söz konusu bu görüşe saha içerisindeki görüşülen kişiler de katılmaktadır (Eröz, 1991: 209; KK5, KK8, KK11, KK23). Oğuzlar, Türkmenler ve Yörükler üzerine çalışmaları ile bilinen Faruk Sümer'e göre de Yörük adı "*yörü*" fiilinden "*-k*" ekiyle yapılmış bir isim olup yürüyen anlamına tabir olarak ise Göçebe Türkmen anlamına gelmektedir. Bazı araştırmacılar "*Yörük*" yerine "*Yürük*" kelimesini kullanmışlardır. Buna neden olarak da yürümek fiilinden türediğini iddia etmişlerdir (Gökbilgin, 1957: 4). Naci Kum ise Yörükler için "*yürüyüp gezen göçebe*" demektir ve her Yörük'ün Türkmen olduğunu, ancak her Türkmen'in Yörük olmadığını belirtmiştir. Yörükleri ise şu şekilde anlatılmaktadır: "*Türkmen aşiret hayatının münhasıran davar sürüleri otlatmakla geçiren ve daha iptidai bir hayat şekli güdenleridir. Esasen Yörük tabirini yalnız Anadolu halkı için söyler. Güney Anadolu'da Yörük tabiri kullanmazlar. Bunlara Aydınlı veya Türkmen, der geçerler*" demiştir (Kum, 1949: 91). Faruk Sümer, "*Yörük*" sözünün kesinlikle bir kavim, ulus (il) veya bir kabilenin adı olmadığını belirtmiştir. Kelimenin yapısında da işaret edildiği gibi, şimdi göçebe kelimesiyle anladığımız hayat tarzının kastedildiğini kaydetmiştir (Sümer, 1950: 551). Anadolu'da 17. yüzyıldan önce göçebe hayat yaşayan Türkmenlere ve bunların kurdukları köylere "*Yörük*" veya "*Yörük Köyü*", 17. yüzyıldan sonra buralara gelen göçebe kitlelere ise "*Türkmen*" (Gündüz, 1997: 38) denildiğini ifade etmiştir. Tayyip Gökbilgin de Yörük ve Türkmen kelimelerinin aynı olduğunu ifade etmektedir (Gökbilgin, 1957: 6). Kısaca, Yörük, yürüyen, gezen, göçebe demektir (Uslu, 2015: 5). Yörük, yürüyenler demektir. Kutadgu Bilig'de "yarık" şeklinde geçer ve tavır, hayat tarzı, maişet anlamına gelmektedir. Yine Cengiz yasasına eski Türk destanlarından geçtiği öne sürülen Yörük sözcüğü vergi veren seferlere katılan güç ve yerleşme hakkı tümüyle komutanlığa ya da hükümdara ait asker anlamını taşımaktadır (Türker, 2003: 9). Bu araştırmalar sonucunda "*Yörük*" Anadolu'da konar-göçer hayatı yaşayan Türk-Türkmen aşiretlerine verilen isimdir (KK1, KK2, KK7, KK10, KK18, KK23). Yörüklerin başında bulunan kişilere ise "*Mîr-i Yörükan*" veya "*Yörük Beyi*" gibi isimler verilmektedir (KK1, KK2, KK3, KK5, KK10, KK15, KK18, KK23).

Cumhuriyet ilan edilmeden önceki verilen Kurtuluş mücadelesinde Yörükler başat rol oynamış, özellikle Ege ve Akdeniz'de düşmana karşı net bir karşı koyuş gerçekleştirmişlerdir. Cumhuriyet'in ilanından itibaren Yörükleri kontrol altına almak isteyen devlet erki, kırklı yıllarda başlattığı ve nihayet 1950 yılında tüm Yörük aşiretlerinin tüzel kişiliği olan muhtarlıklarını sonlandırmıştır. Konargöçer bir Yörük aşireti olsun istemeyen Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri, mevcut tüzel statüleri olan muhtarlık mühürlerini de ellerinden alınca, Yörük aşiretleri dağılmış ve değişik köy ve kasabalara nüfus kayıtlarını yaptırmışlardır. Anadolu ve Rumeli'de yerleşik, yarı yerleşik ve konargöçer olarak yaşayan Yörükler, son yüzyılda adeta erimiştir. Yörük, deyince öncelikle göçebe Türk unsurlar akla geldiğinden yerleşikler için genellikle Türkmen kelimesi tercih edilmiştir. Hâl böyle olunca ister Yörük ister Türkmen olsun son yüzyılda cumhuriyet rejiminden çok fazla bir destek görememiştir. Buna karşın devletine ve milletine sadakatleri ile ön plana çıkmışlardır. Yerleşik olanlar, diğer etnik unsurlarla kolay kaynaşmışlar ve asimile olamayarak

özlerini korumuşlardır. Buna karşın göçebe hayat tarzını devam ettirenler adeta devlet ile güreş tutmuşlardır. Devlet kovalamış, göçebeler kaçmıştır. Devlet, bazen bir vergi memuru, bazen ormancı bazen de koruma reisi olarak Yörüklerin karşılarına dikilmiştir (Uslu, 2015: 26-27). Bu noktada konuyla ilgili çalışma yapan araştırmacıların büyük bir bölümünün görüşüne göre Yörükler, ayrı bir etnik grup değildir. Yörükler, göçebe yaşam tarzlarının bir gereği olarak konar-göçer bir hayat tarzı yaşayan Türkmenlerdir. Onları Türkmenlerden ayıran özellikler etnik nedenlerden değil sadece göçebe olup olmama, ya da yerleştikleri bölgelerden kaynaklanmaktadır. Milletimizin kültüründe önemli bir yere sahip olan konar-göçer Yörüklerin sürülerini beslemek üzere mevsimlere uyarak dolaştıkları görülmektedir. Yörükler, yaşam tarzları gereği özellikle yaz aylarında yüksek rakımlı dağlık yerlerde yaşam faaliyetlerini sürdürürken bulundukları yerlere göre kışı ovada ve sahillere yakın düzlüklerde yani ılıman iklimlerde geçirmişlerdir. Bunun nedeni ise bu mevsimde sürülerine ve hayvanlara müsait otu buralarda bulmaları ve kışın soğuklarından korunabilecekleri alanların ancak buralarda olmasıdır. Ayrıca Yörüklerin beslemiş oldukları koyunlar, yaz sıcaklığına dayalı olmayan bir cins koyundur. Bu nedenle yayla kışla hayatı Yörüklerin olmazsa olmazıdır. Kışın Kayseri, Sivas yaylalarına çıkmaktadırlar, yazın ise Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye çevrelerinde kışlak tutmaktadırlar (KK1, KK2, KK5, KK12, KK13, KK15, KK18, KK20, KK23).

Anadolu'da Aşiret, Oymak ve Boyların yerleşim biçimleri genellikle 24 Oğuz Boyu esasları doğrultusunda gerçekleştirildiği ve bu Oğuz Boylarına mensup aşiretler içinden bazılarının büyük federasyonlar oluşturduğu, çeşitli adlar altında Anadolu'nun çeşitli yerlerinde bulundukları yerlere göre isimler aldıkları görülmektedir (Türkdoğan, 1996: 20). Anadolu'da göçebe hayat tarzı süren ve yerleşik hayata geçen Yörükler'in bazıları kendi adları ile anılırken bazıları ise eski soyadlarını kullanmaktadır. Örneğin Anadolu'da yaşayan Yörüklerin bazılarının adları şunlardır: "*Saçıkara Yörükleri, Sarıkeçili Yörükleri, Maraş Yörükleri, Antep Yörükleri, Aydın Yörükleri, Toros Yörükleri, Tekeli Yörükleri, Ankara Yörükleri, Honamlı Yörükleri, Karaman Yörükleri, Karakeçili Yörükleri, İçel Yörükleri, Hatay Yörükleri*, vb.". Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş da ikâmet eden Yörükler ise "*Aydınlı Yörük*"ü olarak adlandırılmıştır (KK1, KK2, KK5, KK18, KK23).

2. Yörüklerin (Göçebe Türkmenlerin) Soy Kütüğü

"*Yörük bizim öz soyumuz*
Teke, Kayı bak boyumuz
Her kavimden hoş huyumuz
Ezel örnek bu Yörükler

Yayla-sahil konar, göçer
Dost, düşman iyi seçer
Suyu üfler öyle içer
Temiz örnek bu Yörükler

Üç kıtaya yaydı ilim
Nakış nakış ördü bilim
Dokudukça ala kilim
Güzel örnek bu Yörükler

Atasından alır hızı
Merttir onun oğlu kızı
Tarihine destan yazı
Yazdı örnek bu Yörükler

Çelik şair başka nide
Oğlak davar güde güde
Mekteplere gide gide
Okur örnek bu Yörükler" (Uslu, 2015: 9).

Yörükler, köken itibariyle Oğuz Türklerinin yirmi dört boyunun Anadolu ve Rumeli'ye yerleşmiş uzantılarıdır. Nitekim bugünkü köy adları incelendiğinde, Oğuz boyunun Anadolu'daki köy adlarıyla varlıklarını tespit etmek mümkündür. Zamanla bu adların pek çoğu unutulmuş veya tanınmayacak bir şekilde değişmiş olmasına rağmen, bugün Anadolu'da 36'dan fazla Kayı, 40 Bayat, 44 Yazır, 54 Avşar, 29 Bayındır, 51 Çavuldur, 106 Eymür, 25 Alayundlu, 45 Kınık gibi adlarla Anadolu'da 24 Oğuz boyu temsil edilmektedir (Barkan, 1950: 539). Oğuzlar bu dönemde "*Bozok*" ve "*Üçok*" olmak üzere ikili teşkilat hâlinde idiler. Oğuzlar 24 boydan oluşuyordu. Bu boylardan 12 tanesi Bozok, 12 tanesi de Üç-ok'lara mensup idi. Oğuz Kağan Destanına göre bu boyların teşekkülü şöyledir: "*Günlerden bir gün Oğuz Kağan bir yerde tanrıya yalvarmakta idi. Karanlık bastı. Gökten bir ışık indi. Güneşten ve aydan daha parlaktı. O ışığın içinde bir kız oturuyordu. Oğuz kağan, o kız ile evlendi ve Gün, Ay, Yıldız adlarında 3 tane oğlu oldu. Yine bir gün Oğuz Kağan ava gitti. Gölün ortasında bir ağaç gördü. Bu ağacın kovuğunda bir kız vardı. Oğuz Kağan onunla evlendi ve Gök, Dağ, Deniz adında 3 tane oğlu oldu. Oğuz Kağan'ın bu çocuklarından 4 tane olunca 24 oğuz boyu bu şekilde teşekkül etmiştir.*" (Yeni hayat Ansiklopedisi, 1990: 2506). Reşidüddin'e göre Oğuz boyları; "*Kayı, Bayat, Alkaravık, Karaevli, Yazgır, Döger, Dodurga, Yalparlı, Avşar, Kınık, Begdili, Karkın, Bayındır, Çavuldur, Çepni, Salur, Eymür, Alayunlu, Üregir, Yığdır, Büğdüz, Yıva, Kınık*" tır. Bu isimlerden bazıları Kaşgarlı Mahmut'un Divanu Lugati-t Türk'ünde farklı kaydedilmiştir. Onlar, Göktürkler zamanında olduğu gibi 10. asırda da Şamanizm dinine bağlı idiler. İslam'ın anlayışına yakın olarak bir Tanrı'ya, ahiret hayatına, dünyada işlenen sevap ve günahlara göre Uçmak (Cennet) ve Tamu (Cehennem) ile ceza ya da mükâfat göreceklerine inanıyorlardı. Harezm'e göre ve İtil'e komşu oldukları için ve İslam dünyası ile Hazar ve Bulgarlara giden büyük kervan yolu üzerinde bulunmaları dolayısıyla Müslümanlar ile iktisadi ve kültürel münasebetleri vardı (Uslu, 2015: 10). Faruk Sümer (1999: 221-232)'e göre tarihî kaynaklar, yirmi dört Oğuz boyunu önce iki kolda "*Bozoklar*" ve "*Üçoklar*" olarak ayırdıktan sonra Oğuz Han'ın altı ve daha sonra dört oğluna ayırmaktadır. Sümer, söz konusu bu ayrımları Kaşgarlı Mahmut ve 14. yüzyılda yaşayan Reşidüddin'e dayandırıp söz konusu boyların Reşidüddin'in yirmi dört, Kaşgarlı Mahmut'un ise yirmi iki boy bağlamında değerlendirdiğini ifade eder.

Bozoklar: (Oğuzların Sağ Kolu) GÜN-HAN VE OĞULLARI (1.Oğul)

1. **Kayı (Sağlam)**

1.1. Saçıkara
1.2. Atçekenler
1.3. Kurtlu

1.4. Sarıgeçili
1.5. Haculu
1.6. Kızılkeçili
1.7. Karageçili
1.7.1. Osmanlı Padişahları
1.7.2. Yeni Osmanlı

2. Bayat (Mutlu, Yiyeceği Bol)
2.1. Dulkadir
2.2. Kaçar
2.3. Şambayat
2.4. Kerkük Türkmenleri
2.5. Kocalık Yörükleri

3. Alka Evli (Başarı Gösteren)
4. Kara Evli (Kara Otağlı)
AY-HAN OĞULLARI (2.Oğul)
5.Yazır (Çok Ülkeye Sahip)
6. Döğer (Toplamak İçin)
7. Dodurga (Yönetmek)
8. Yaparlı
YILDIZ-HAN (3. OĞUL)
9. Avşar (Çevik, Avı Seven)
9.1. Deller
9.2. Cafer
9.3. Kadirli
9.4. Cerit
9.5. İmamlı
9.6. Torun
9.7. Horzum
9.8. Balabanlı
9.9. Çatak
9.10. Solaklar
9.11. Karahacılı
9.12. Varsak
9.13. Honamlı
9.14. Meller
9.15. Çakıl
9.16. Cingöz

10. Kızık (Güçlü)
11. Beg Dili (Değerli)
12. Karkın (Doyuran)
Üç Oklar: (Oğuzların Sol Kolu) GÖK-HAN VE OĞULLARI (4.OĞUL)
13. Bayındır (Daima Yiyecek Olan Yer)
14. Biçene (İyi Çalışan)

15. Çavuldur (Şerefli)
16. Çepni (Şavaşan)
DAĞ-HAN VE OĞULLARI (5.OĞUL)
17. Salur (İş Gören)
17.1. Usta
17.2. Yomut
17.3. Hızır
17.4. Karaman
17.5. Akkoyunlu
17.6. Sarıklı
17.7. Karakoyunlu
17.8. Teke
17.8.1. Burgaz
17.8.2. Akseki
17.8.3. Karaca
17.8.4. Karatekeli
17.8.5. Gökçe

18. Eymür (Zengin)
19. Ala Yuntlı (Hayvanları İyi)
20. Üreğir (Düzen Kurucu)
DENİZ-HAN VE OĞULLARI (6.OĞUL)
21. Yiğdir (İyilik)
22. Büğdüz (Hizmet Eden)
23. Yıva (Üstün Olan)
24. Kınık (Değerli)
24.1. Atalar
24.2. Selçuklu Padişahları (Sümer,1999:221-232).

Fatih Uslu (2015: 27-30)'ya göre Anadolu'da yaşayan belli başlı Yörük Aşiretleri ve alt kolları şunlardır: **Hayta Aşireti**: "*Hacı Süleymanlı, Hacı Aliler, Elekliler, Kötekliler, Saçıgaralı, Kerimli, Küçüklü, Neneli, Bacaklar, Hacı Nasıflı, Hacıgaralı, Gasatlı*"; **Honamlı Aşireti**: "*Çoşku, Ötgünlü, Telliler, Elekli, Karaevli, Recepli, Hacı Mahmedli, Bekmezci, Garsavurdanlı*"; **Forsak Aşireti**: "*Karacalı, Dağlı, Yağbasan*"; **Boynuinceli Aşireti**: "*Şahbazı Uşağı, Gafarlı Uşağı, Gızılali Uşağı, Sarıbeyoğlu, Sarıoğlan Uşağı, Hacıali Uşağı, Kerim Uşağı, Dalan Uşağı, Gözara Uşağı*"; **Karatekeli Aşireti**: "*Topal Duragocalı Sekareli*"; **Bozahmetli Yörük Aşireti**: "*Karakeçili, Akkeçili*"; **Karahacılı Aşireti**: "*Galdırıcılar, Solaklı, Sarıg Balı, Hacı Hamzalı, Eski Yörük, Hümmetli, Çüngüllü*"; **Karakoyunlu Aşireti**: "*İbişli Kuşkular, Hacıalilar, Könterli Dayılar, Balıklılar, Ebişler*"; **Kösereli Aşireti**: "*Yukarı Kösereli, Aşağı Kösereli, Sarı Veliler*"; **Eski Yörük Aşireti**: "*Saçılmaz, Hacı Osmanlı, Kirterlikli, Basırlı, Çıraklı, Bildirli, Marangozlar*"; **Yeni Osmanlı Aşireti**: "*Kurşunlu, Topallı, Araplar, Kirişçiler, Çılbak, Başındanyoklu, Kömürcüler*"; **Saraçlı Aşireti**: "*Tarakçılar, Sarı Hamzalı, Sarı İmamlı, İhtiyarlı, Beyçukulu, Çenger, Küçük Çenger, Taşbaş, İşamtepe*"; **Tırtar Aşireti**: "*Sunular, Kasap Uşağı, Dambalaklı*"; **Sarıkeçili Aşireti**: "*Dağı, Şeytanlar, Üsemoğlu, Odabaşıoğlu*".

Yörük kültürü, gelenekleri, görenekleri, ananeleri ile toplumumuz için önemli mihenk taşlarındandır. Türkiye'de kırın toplumsal dönüşümü konusunda ortaya çıkan değişimleri ele alan birçok araştırmacının ihmal ettiği önemli noktalardan biri, içinde yaşanılan toplumsal gerçekliğin değer yapılarını çoğunlukla dikkate almamalarıdır (Özensel, 2014: 131). Söz konusu bağlamda

Hatay'ın Kırıkhan ilçesinde yaşayan Saçıkara Yörüklerinde geçiş dönemi olarak adlandırabileceğimiz "*Doğum, Evlenme, Ölüm*" süreçleri üzerinde yapılan saha çalışmalarında tespit edilen bulgular, işlevleriyle çalışmaya alınmıştır.

3. Kırıkhan Saçıkara Yörüklerinde Doğum

3.1. Doğum

Doğum, genel hatlarıyla hayata atılan ilk adım ve hayatın ilk basamağı olarak algılanmaktadır. İnsanoğlu, var olduğu günden beri neslini devam ettirmeyi bazen bilinçli, bazen de şuuraltında zorunlu olarak görmüş, kendini gerçekleştirmeyi de önemli bir vazife olarak düşünmüş veya düşünmek istemiştir.

Hayatın başlangıç noktası olan doğum, sadece insanlar için değil bütün canlılar için de en önemli olaydır. İnsanlar için çocuk sahibi olmak vazgeçilmez bir tutkudur. Her canlı gibi doğal olarak insan da çoğalmak ve bu sayede soyunu devam ettirmek mecburiyetindedir (Doğaner, 2013: 141-145). İnsan hayatındaki geçiş dönemlerinden ilki doğumdur. Dünyaya gelen her çocuk sadece anne ve babasını değil, tüm yakınları da sevindirmiştir. Çünkü her doğum soyun sayısını artırmakta ve bir anlamda gücün artmasını sağlamaktadır. Özellikle küçük topluluklar, nüfusun çokluğu oranında kendilerini güçlü hissederler (Örnek, 2000: 131). Hayat, doğum ile başlar ve bu başlangıç, inanışlara dayalı, yüzlerce âdetin uygulandığı dönemdir. En önemli geçiş olan doğumla birlikte, birey yaşanan hayata katılır ve çocuğun doğumuyla ilgili törenler, gelenekler, tabular geçiş dönemi içindedir (Doğaner, 2013: 141-145). Dünyaya gelen her çocuk, sadece ana babasını değil; aynı zamanda akrabaları, komşuları, soyu sopu da sevindirmiştir. Çünkü her doğum ailenin, akrabaların sayısını arttırmaktadır. Özellikle küçük topluluklarda aileler nüfuslarının çokluğuyla kendilerini güçlü ve dayanıklı hissetmektedirler. "*Çocuk ocağı tüttürür.*" Sözü de toplumun bu konudaki değer yargısını bize açıkça göstermektedir. Çağlar boyu doğuma ve onun kendi bünyesi içindeki evrelerine birtakım geçiş töreleri ve törenleri eşlik eder. İnançlar ve gelenekler, insanları gebelik öncesinden başlayarak birtakım âdetlere uymaya ve bu âdetlerin gerektirdiği işlemleri yerine getirmeye zorlamaktadır. Doğumun çevresinin yüzlerce âdet, inanç ve büyüsel özlü işlemle örtülü olduğunu görüyoruz (Artun, 2010: 126). Doğum, bir soyun devamı açısından önemlidir. Doğum, hem soyu devam ettirme hem de çoğalma (üreme) amacı ile önemli bir yer ihtiva etmektedir (KK3, KK5, KK6, KK12, KK13 KK14, KK24, KK25). Türk toplum geleneği bakımından doğum yapmayan çocuksuz kalan aileler toplumdan yadırganır, onların bu dünya da bir suç işlediklerine inanılarak Allah'ın onları cezalandırdığına inanılır (KK1, KK3, KK5, KK6, KK12, KK13, KK16, KK21, KK22). Sosyo-kültürel bağlamda bu düşünce, göçebe Oğuzların yaşamıyla ilgili bilgi veren Dede Korkut Hikâyelerine hatta daha evvelki dönemlere kadar götürülebilir. Nitekim Dede Korkut Hikâyelerinden Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyunu beyan eden: "*Bir gün Kam Gan oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı. Şami otağını yeryüzüne diktirmişti Alaca gölgeliği gökyüzüne yükselmişti. Bin yerde ipek halıcığı döşenmişti. Hanlar hanı Bayındır yılda bir kere ziyafet verip Oğuz beylerini misafir ederdi. Gene ziyafet tertip edip attan aygır, deveden erkek deve, koyundan koç kestirmişti. Bir yere ak otağ, bir yere kızıl otağ, bir yere kara otağ kurdurmuştu. Kimin ki oğlu kızı yok, kara otağa kondurun, kara keçe altına döşeyin, kara koyun yahnisinden önüne getirin, yerse yesin, yemezse kalksın gitsin demiştir. Oğlu olanı ak otağa, kızı olanı kızıl otağa kondurun, oğlu kızı olmayana Allah Teâla beddua etmiştir, biz de beddua ederiz, belli bilsin demiş idi*." (Ergin, 1997: 77-78; Özsoy, 2006: 54-55). Söz konusu hikâye, bizzat Türk milletinin çocuksuzluğa bakış tarzını ortaya koyması bakımından önemlidir. Çocuğun olmamasının nedeni, ilk başta kadında aranır. Baba olamayan erkek, ikinci evlilik yapar. Diğer eşinden de çocuğu olmazsa sorunun kendinden kaynaklandığı anlaşılabilir. "*Ocağını kör koyacak erkek değil.*" düşüncesiyle erkeğe ikinci kez evlenmesi için baskı yapılır (Doğaner, 2013: 144). Yörük-Türkmenler de İslamiyet öncesi ve İslamiyet sonrası doğum motifi hem eski Türk inanışlarını hem de İslami inanış kisvelerini içinde taşır. Sosyo-kültürel bağlamda birçok toplumda olduğu gibi Yörük-Türkmen kültüründe de çocuk sahibi olma yeni evlenen

bireylerin en başta gelen arzularından biridir. Söz konusu olgu, günümüzde olduğu gibi eski zamanlarda da böyleydi. İnsanlar, geçmişten bugüne zürriyetlerini devam ettirmeyi büyük bir sorumluluk olarak görmüş ve özellikle kısırlık hususunda kadınlar, toplumda her zaman marazlı bir kişi olarak görülmüşlerdir.

Hamilelik, bireysel bir olay olduğu kadar, aileyi topluma bağlayan ve ailenin sürekliliğini sağlayan bir süreç olduğu için aynı zamanda toplumsaldır. Dolayısıyla kadının hamile olduğu anlaşıldığında kendisinden başlayarak sırasıyla ailesini, yakın çevresini ve toplumu ilgilendiren bir süreç başlamış olur (Ercan, 2002: 57). Çocuk sahibi olacak anne adayının çocuğu etkileyecek bazı davranışlardan kaçınması; çocuğun dikkatle baktığı kimseye benzeyeceği için bakışma, konuşmasına ve yiyeceklerine dikkat etmesinin gerektiği hususu küçücük farklılıklarla bütün Türk Dünyası'nda vardır. Çocuk sahibi olmak için dinsel ve büyüsel yollara, tıp yanında halk hekimliğine de başvurulmuştur. Bunların yanında türbelere ve yatırlara başvurmak, oralarda dualar etmek ve kurbanlar kesmek ile bazı adaklarda bulunmak çocuk sahibi olma arzusunun göstergeleridir. Doğacak çocuğu olumlu yönde etkileyeceğine inanılan bazı davranışlar da bulunmaktadır. Lohusanın canının çektiği yiyeceklerin yedirilmesi olarak nitelendirilen ve "*Yetik*" terimi ile ifade edilen isteklerin yerine getirilmesi de bunlar arasındadır (Küçük, 2009: 176-177). Yörük kültüründe kadınların çocuk doğurmak için yaptığı bütün büyüsel ve dinsel pratiklerin (Yatırlara, türbelere, ziyaretlere gidip dua etme, kurban kesme, adak adama, hoca ve büyücülere gidip muska alma, vb.) temelinde çocuk sahibi olmak -Ataerkil yapıdan dolayı bilhassa erkek çocuk- için adaklar ve dilekler adanmaktadır (KK3, KK6, KK8, KK12, KK13, KK14, KK19, KK25).

Hayatın üç önemli geçiş döneminden ilki olan doğum, her toplumda olduğu gibi Hatay yöresi Yörüklerinde de her daim mutlu bir olay olarak karşılanmıştır. Yeni evlenmiş olan çiftlerin sahip oldukları ilk çocuk, gerek kendileri gerekse de yakın akrabaları için yakınlaşma ve samimiyeti perçimleyen bir unsur olarak algılanmıştır. Doğum, bir yandan kadına duyulan saygınlığı arttırırken bir yandan da evlilikle temelleri atılmış olan aile mefhumunu daha da sağlamlaştırır. Doğum hadisesi anneye benlik ve bütünlük, babaya da güven duygusu kazandırıp çiftlerin birbirlerine karşı olan sorumluluk duygusunu arttırmaktadır.

Hemen hemen her toplumda olduğu gibi Yörüklerde de hamilelik döneminde kadına ağır işler yaptırılmaması ve fazla yorulmamasına özen gösterilmektedir. Bu bağlamda anne adayının iyi beslenmesine ve canı çektiği her şeyin bir an önce temin edilmesine dikkat edilir. Özellikle doğması beklenilen çocuğun sağlığı için annenin sigara, alkol gibi zararlı şeyleri kullanmamasına dikkat edilip ilgili kişi düzenli aralıklarla kontrol için doktora götürülür. Hamilelik süreci, anne adaylarının en hassas olduğu, yardım ve ilgi beklediği dönemlerdir. Doğum süreci yaklaştıkça söz konusu ilgi ve yardım daha bir üst seviyeye çıkar. Ayrıca doğuma haftalar kala bebek için karyola, beşik, yatak, kundak takımı gibi ihtiyaç duyulacak eşyalar alınarak bebek odası hazırlanır. Bu noktada aile büyükleri, akrabalar ve komşuların bu ihtiyaçların karşılanmasında -bir âdet üzere- ciddi yardımlarının olduğu bilinmektedir.

Konar-göçer hayatta hayvan sayısı fazla olanların çocuk sayısı çok olduğunda işleri kolaylaşırdı. Kız çocukları annelerine yardımcı olurlardı. Bununla birlikte erkek çocuğa daha çok önem verilirdi. Öncelikle, babanın evinin kapanmamasını erkek çocuk sağlar. Kız çocuğu evlenir gider, erkek çocuk babasının yanında kalır, babaya arka olur. Evlendiğinde gelin getirir. Erkek çocuk, başka yerleşik ya da konargöçer grupla bir anlaşmazlık hâlinde üstün gelmeyi sağlayan bir güç unsurudur. Bu yüzden her aile erkek çocuğunun olmasını ister. Zamanla bu düşünce "*eli ayağı düzgün olsun, erkek kız fark etmez*" anlayışına dönüşmüş, bunun Allah'ın takdiri olduğuna inanılmıştır (Doğaner, 2013: 141-145). Aşeren kadın genellikle acı, ekşi, baharatlı şeyler yemekten kaçınır. Çünkü bu davranışlar çocuğun kız olacağına yorumlanır. "*Ye ekşiyi, doğur Ayşe'yi*" sözü de bu yorumdan kaynaklanmaktadır. Buna karşılık tatlı şeyler yemesi ise erkek çocuğa yorumlanır ve "*Ye tatlıyı, doğur atlıyı*" sözüyle açıklanır. Başka bir inanış da kadının tatlı, ekşi ayırmadan canı neyi

istiyorsa onu yemesidir. Eğer yemezse bunun zararını çocuğun çekeceğine ve çocuğun şaşı, eğri kulaklı, vb. olacağına inanılır (Örnek, 2000: 134). Aşerme olayı geçmişte olduğu gibi günümüzde de önemli bir yere sahiptir. Kadınların aşerdiği şeylere bakılarak çocukların cinsiyeti ilgili bazı tahminlerde bulunulduğu bilinmektedir. Ayrıca hamile kadınların yanında yemekten içmekten mümkün mertebe bahsedilmez. Söz konusu durum, Yörüklerin en hassas olduğu özellikler arasında yer alır. Buradan hareketle, Kırıkhan Saçıkara Yörüklerinde doğumla ilgili saha içerisinde kaynak kişiler ve gözlemler neticesinde tespit edilen inançlar şöyledir:

1.1. Doğum İnançları ve İnanç İşlevleri

Kırıkhan Saçıkara Yörüklerinde, hamile kadının doğumunun zor olmaması için birtakım uygulamaların olduğu bilinmektedir. Bu uygulamaların başında gebe kadının bir kimsenin veya ağacın üzerinden atlamasına, ağır yük kaldırması ve iş yapmasına asla izin verilmez. Eski zamanlarda doğum sancıları artan kadınlar için halk arasında ara ebesi de denilen kişiler çağrılır ve ara ebeleri kadını alttan muayene ederek doğumun yaklaştığını bildirirse bir an önce doğumda kullanılmak üzere su, zeytinyağı, makas, ip ve çocuğun çamaşırları hazırlanarak doğum anı beklenirmiş. Ancak bu bağlamda günümüzde gelişen teknoloji ve sağlık hizmetlerinden dolayı bu durum yok denecek kadar azalmış ve doğum olayı hastahanelerde steril ortamlarda yaptırılmaya başlanmıştır. Kırıkhan Yörüklerinde saha içerisinde yapılan gözlem ve mülakatlar neticesinde doğum inançları ve uygulanan yöntemler işlevleri şu şekildedir:

- ***Erkek ya da Kız Olması İçin Türbelere Ziyaret:***

Öncelikle bir aile de soyun devamını sağlayan "*evlat-çocuk*" inancında erkek çocuk olması, kız çocuktan daha fazla önem teşkil eder. Çünkü erkek çocuk, ailenin soyadını ve ailenin soyunu devam ettirecek olan bir sorumluluğa sahiptir (KK2, KK5, KK6, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, K20, KK21, KK22, KK24, KK25). Günümüzde bu inanç, biraz değişerek "*hayırlısı neyse Rabbim onu nasip etsin. Kız erkek neyse o olsun*" anlayışı hâkim olmaya başlamıştır (KK2, KK3, KK12, KK13, KK14).

Geçmişte olduğu gibi bugünde özellikle alternatif tıp olarak çocuksuzluk problemi yaşayan aileler için ziyaret, yatır ve adak dileme unsurları gerçekleştirilmeye başlamıştır. Halk tarafından benimsenmiş umut bağlanmış evliya, âlim gibi kişiler vasıtası ile Allah'a dua ederek dualarının kabul edilmesini istemektedirler. Buna bağlı olarak ilk etapta çocuğu olmayan kişiler, bir çouk sahibi olması yönünde dua ederken erkek çocuğu olmayan erkek çocuk, kız çocuğu olmayan kız çocuk sahibi olmak için dua eder (KK2, KK5, KK6, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, K20, KK21, KK22, KK24, KK25).

- ***Bebeğin Yastığının Altına Keskin Bir Alet Konması:***

Doğum olduktan sonra erkek-kız evlat fark etmeksizin bebeklerin başlarının altına keskin bir alet konmaktadır. Söz konusu materyallere örnek verecek olursak bunlar; "*bıçak, makas*" vb. olmaktadır (KK2, KK5, KK6, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, KK21, KK22, KK24, KK25). Buradaki amaç bebeği, kötü ruhlar ve olumsuzluklara karşı korumaktır. Bebeğin başının altında keskin bir alet olması durumunda buna benzer olumsuzlukların bebeğe ve lohusaya gelmesinin engellendiği düşüncesi hâkimdir (KK2, KK3, KK12, KK13, KK14). Eğer böyle bir uygulama yerine getirilmez ise bebeğin kendisinin ve aile bireylerinin bebeğin 40'ı çıkana kadar olumsuzluklarla karşılaşacağına inanılmaktadır (KK1, KK2, KK3, KK12, KK13, KK17, KK19).

- ***Çocuksuzluk (kısırlık) Problemi:***

Yörüklerde çocuğu olmayanlara "*kısır*" denir, bunun da göklerden gelen bir ceza olduğuna inanılır ve ailenin bir suç işlediği varsayılır (KK5, KK6, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, KK21, KK22, KK24). Günümüzde ise bu görüş tamamen değişme eğiliminde olmakla beraber son

zamanlarda "*Allah böyle istedi. Allah'ın dediği isteği budur. Nasip kısmet değilmiş.*" gibi düşünceler tasavvur etmektedir (KK1, KK8, KK9, KK10, KK16). Önceleri toplum tarafından yadırganan aileler son zamanlarda bu olumsuz davranış ve düşüncelere mazur kalmamaktadırlar (KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, KK21, KK22). Ama her ne olursa olsun çocuksuz aileler başta tıbbi destekler olmak üzere halk hekimliği bağlamında değerlendirilebilecek uygulamaları denemektedirler (KK6, KK13, KK19, KK21).

- ***Kadının Belinin ve Kasıklarının Kuşak ile Bağlanması:***

Kadın doğum yaptıktan sonra beli ve kasıkları kuşakla bağlanır (KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, KK21, KK22). Kuşakla bağlanmasının farklı nedenleri vardır. Doğum yapan kadın ayakta sağlam dursun, evinin işlerini yerine getirsin düşüncesi hâkimdir (KK5, KK8, KK11). Çocuk doğduktan sonra karnında kan kalmasın diye sıkça bağlanmaktadır (KK3, KK11, KK16). Kadın biran önce eski durumuna gelsin diye kasık ve beli bağlanmaktadır (KK5, KK6, KK12, KK13, KK15, KK16, KK21, KK22, KK24).

- ***Bebeğin 40'ı çıkınca 40 Taş ile Yıkanır:***

Bebeğin kırkı dolduktan sonra artık çoğu şeyden zarar gelmeyeceği inancı vardır, bunun ile birlikte kırkında yıkanırken suyuna bilhassa akarsu kenarından veya deniz kıyısından kırk taş atarak bebek yıkanır sadece bebek değil bebeğin ve annenin çamaşırları da hazırlanan su ile yıkanmaktadır (KK5, KK6, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, KK21, KK22, KK24). Bebeğin kırk suyu özellikle evin her tarafına damlatılır bunun da evi ve aileyi bereketlendireceğine inanılır (KK5, KK6, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, KK21, KK22, KK24).

- ***Gelinin Doğum Yaptıktan Sonra Geline Tereyağlı Pekmez Yedirilmesi:***

Bu uygulamanın da birçok nedeni vardır. Bu nedenler şu şekilde ifade edilebilir: Gelinin sütü bol olması için (KK12, KK13, KK15, KK19). Gelinin güçlü kuvvetli olması ve hemen ayağa kalkması amacı ile bu uygulama yapılmaktadır (KK5, KK6, KK12, KK13, KK14). Bebeğin tatlı dilli ve güler yüzlü olması (KK15, KK19, KK21, KK22, KK24) ve doğumdan sonra kısa süreli içine kapanan gelinin etrafındakilere karşı tatlı dilli ve güler yüzlü olması için yapılır (KK6, KK12, KK21, KK22).

- ***Doğum Yapanların 40'ı Çıkana kadar Yalnız Kalmaması:***

Doğum yapan gelin kırkı çıkana kadar bir oda da yalnız bırakılmaz (KK5, KK6, KK12, KK21, KK22, KK24). Çünkü gelin yalnız kaldığında geline al basacağı inancı olmakla birlikte bütün kötü olumsuzlukların meydana geleceği inanılır (KK12, KK13, KK14, KK15). Bu inanca bağlı olarak bu olumsuzlukların yaşanması durumunda gelinin sütünün kesileceği ve evin bereketsiz olacağı düşünülür (KK6, KK12, KK13, KK14, KK15).

- ***Gelinin Göğsünü Bebeğin Alması İçin Gelinin Göğsüne Bal ve Pekmez Sürülmesi:***

Anne, süt vermeden önce abdestli olmalıdır (KK19, KK21, KK22, KK24). Abdestsiz süt veren annenin hayırsız bir evladı olacağına inanılır (KK13, KK14, KK15, KK19). Bebek doğduktan sonra gelinin memesini alması için veya meme ucunu tutması için gelinin memesine bal ya da pekmez sürülür (KK5, KK6, KK12, KK13, KK14, KK15). Ayrıca yine gelinin memesinin ucuna lokum sürülür (KK5, KK6). Bu durumda bebeğin annesinin göğsünü alacağı inancı vardır (KK5, KK6).

- ***Gelinin Fazla Su İçmemesi:***

Anne, doğum yaptıktan sonra hasta olacağı düşüncesi ile geline çok fazla su içirilmez. Ancak lohusanın sıvıdan çok katı ve şekerli yiyecekler tüketmesi sağlanır (KK5, KK6, KK12, KK13,

KK14). Çok fazla su içen annenin iştahının kapanıp sütünün kesileceğine inanılır (KK15, KK19, KK21, KK22, KK24).

- ***Geline ya da Bebeğe Hediyeler Verilmesi:***

Yörüklerde doğum yapan kadına ve kadının bebeğine hediyeler verilmektedir (KK5, KK6, KK12, KK13). Eskiden bu uygulamalar yapılmakta iken günümüzde bebeğin ve annesinin ihtiyaçları bilinmediğinde, ihtiyaçlarını karşılamaları için para verilir. Bu uygulama ile birlikte gelinin ve bebeğinin bilinmeyen ihtiyaçları karşılanmaktadır (KK3, KK6, KK8, KK9, KK11, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, KK21, KK24, KK25).

- ***Bebeğe Ölen Atanın İsminin Verilmesi:***

Yörüklerde ataya aşırı derecede saygı ve hürmet gösterilir (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7, KK8, KK15, KK16, KK17, KK23). Gelin doğum yapmış ise özellikle erkek çocuklar için atanın ismi verilir. Bu isim verme durumunda da öncelikle ölen ataya saygı ve onu yad etmek amacı ile ölen atanın ismini yaşatmak için onun ismi konur (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7, KK8, KK15, KK16, KK17, KK23). Yörüklerde ata, soy niteliği taşır ve soyun devamı amacı gözetilerek isim verilmektedir (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7, KK8, KK15, KK16, KK17, KK23).

- ***Perşembe Cuma Günleri Kapıların ve Pencerelerin Açık Kalması:***

Perşembe sabahtan cuma gecesine kadar bebeğin ve lohusanın yattığı odadaki pencere hava durumuna göre açık bırakılır (KK14, KK15, KK19, KK21, KK24, KK25). Yörük-Türkmen geleneklerinde doğum yapan bebeğin yüzünün gözünün hürmetine koruyucu meleklerin gelip başta bebek olmak üzere bütün aileyi koruyacağı ve evi bereketlendireceğine inanılır (KK3, KK6, KK8, KK9, KK11, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, KK21). Bebeğin kırkı çıkana kadar Perşembe sabahı ve Cuma gecesi evde Kur'an okunur (KK11, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, KK21). Yörük kırkı çıkana kadar Kur'an okunmayan çocuğun bahtının kötü olacağına inanılır (KK11, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, KK21).

- ***Doğum Yapan İki Kadının Yan Yana Geldiğinde İğne Çatal Değiştirmesi:***

Aynı zaman dilimlerinde ya da yakın doğum yapmış gelinlerin aynı ortamda bulunmalarına mümkün mertebe müsaade edilmez (KK6, KK8, KK9, KK11, KK12, KK13, KK14). Hemen hemen birbirine yakın zaman diliminde doğum yapmış kadınlar için "*kırkı karışmış*" terimi kullanılır (KK3, KK13, KK15). Herhangi bir şekilde "*kırkı karışmış*" gelinler yan yana geldiklerinde iğne çatal değiştirler. Bunun nedeni bela ve musibetlerden korunmaktır (KK3, KK15, KK19, KK21, KK24, KK25). Genellikle bereket ve mutluluk olması için iğne, dikiş, vb. sağlam bir evlilik ve mutluluk amacı ile değiştirilirken; çatal, bıçak, vb. bereket ve bolluğa ulaşmak amacıyla değiştirilir (KK3, KK6, KK8, KK9, KK11, KK12, KK13, KK14, KK15).

- ***Cenazeden Gelenin ve Hasta Olanın Geline ve Bebeğe Yaklaşmaması:***

Cenazeden gelenlerin ölüm korkusu ile geldiği düşünülerek geline ve bebeğe yaklaştırılmamakta hatta yüzleri gösterilmemektedir (KK3, KK6, KK8, KK9, KK11, KK12, KK13, KK14, KK15). Hasta olan kişinin geline ve bebeğe hastalık bulaştıracağı düşüncesi ile gelin ve bebek ona gösterilmez (KK3, KK6, KK8, KK9, KK11, KK12, KK13, KK14, KK15). Söz konusu duruma maruz kalan bebeğin başucuna muhakkak beyaz bir pamuk yumağı konur ki buradaki amaç ölümün soğuk yüzünden uzaklaşıp bebeğin aksakallı, uzun ömürlü biri olması isteğidir (KK6, KK11, KK15, KK26).

4. Kırıkhan Saçıkara Yörüklerinde Evlenme

4.1. Evlenme

Evlilik, insan hayatının önemli geçiş dönemlerindendir. Toplum hayatında kültürel öğelerin en yoğun yaşandığı sosyal hayat alanlarından birisini teşkil eder. Evliliğin temelini oluşturan aile ve aile kurmayla ilgili ritüellere, insanlık tarihinin ilk dönemlerinde bile rastlanır. Tören ve ritüeller, bağlı bulunduğu kültürün kuralları ve kalıplarına uydurularak gerçekleştirilir. Evlenme hadisesi tören, töre, âdet, gelenek, görenek ve inanmalar bakımından zengin bir tablo çizer (Çopuroğlu, 2000: 164). Erkek evlat, işini gücünü eline almış özellikle de askerliğini yapmış gelmişse kız görme ve isteme olayı gerçekleştirilir. Geleneklerine ve âdetlerine bağlı olan Yörük-Türkmen aileleri daha önce geleneğin bir durumu olarak görücü usulü evlilikler meydana getirmekteydiler; ancak günümüz modern hayatın çerçevesinde kız ve erkek anlaşarak evlilik yolunda ilk adımı atmış olurlar.

Evlilik; toplumların hukukunun, dininin, örf ve âdetlerinin belirlediği kurallara uygun olarak bir kadın ve bir erkeğin yeni bir aile oluşturmasıdır. Dilimizde evlenme veya evlendirme terimleri, evlenen erkek veya kadının ayrı bir yuva ve aile kurması anlamına gelir. Her toplumun kendine ait farklı evlilik kuralları ve merasimleri vardır. Ancak hepsinin amacı ve ortak noktası yeni bir aile kurmaktır. Bu nedenle evlilik olayının hem bireysel hem de toplumsal boyutu vardır. İnsanlar, içinde bulundukları toplumların kurallarına göre evlenmek zorundadırlar. Evlilik, birey için hayati önem taşır. İnsanın hayatındaki en önemli dönüm noktalarından birisi evliliktir. İnsan doğarken kendi aile ve çevresini seçme şansına sahip olmazken evlilik yoluyla eşini ve yeni aile çevresini seçme şansına sahiptir. Fert ve toplum için hayati önem taşıyan evlilik olayının gerçekleşmesinden önce, toplumumuz tarafından belirlenen eş seçme kıstasları ve evlilik merasimleri vardır. Bu merasimler söz kesme, nişan, kına, nikâh ve düğün gibi uygulamalardır. Türk toplumu millî ve manevi bakımdan aile kurumuna mukaddes bir değer yüklemiş, buna göre de eş seçiminde ve tercihinde çeşitli kıstaslar belirlemiştir. Bu kıstaslara bakıldığında kadında ve erkekte soy, sop, aile, ekonomik durum, fiziki güzellik (kadında), dinî inanç ve meslek gibi özellikler aranmaktadır. Ayrıca bu özelliklerin yanında kırsal bölgelerde kadınların çalışkanlığı, iş becerileri, el becerileri, misafir ağırlama, hizmet ve saygı gibi özellikler önem taşırken erkeklerde çalışkanlık, dürüstlük ve güvenilirlik aranır (Gelenekten Geleceğe, 2009: 128-129). Evlilik ile ilgili inanışlar, bütün dinlerde ve topluluklarda var olan en önemli işlemlerdendir. Oluşumu, gerçekleşmesi, uygulaması ve eylemleri ile evlilik, bütün toplumlarda birbirinden ayrılmaktadır. Aynı soya ve kültüre mensup milletlerde, evlilik ve sonrası ile ilgili inanış ve uygulamalar benzerlikler göstermektedir. Ailenin sembolü "*ev*", evin sembolü "*ocak*", ocağın sembolü ve temeli "*aile*", ailenin başlangıcı da evliliktir. Evlilik; "*sönmez bir ateşin/meşalenin yakılması*" şeklinde algılanmakta ve "*kutlu*" sayılmaktadır. Bundan dolayı ailenin oluşumuna ve devamına büyük önem verilmiş, inanış ve uygulamalar geliştirilmiştir. Evliliğin olması kısmete bağlanmış; evlenen kızlar için "*kısmeti açıldı*", evlenemeyenler için "*kısmeti bağlı*" terimleri kullanılmıştır. Kısmeti bağlı olanların "*bahtının açılması*" için inanışlar ve uygulamalar geliştirilmiştir. Türbelere/yatırlara giderek dilekte bulunma, muska yazdırma, fal baktırma, evlenecek kızın ayakkabısına isim yazdırma, cuma namazından ilk çıkana "*kilit açtırma*" bu inanış ve uygulamalardandır (Küçük, 2009: 178). Evlilik konusu, Türk toplumunda çok önemli bir yer tutar. Soyun devamı, bireylerin anlaşıp evlenmesi yeni bir hayat kurması evlilik sonrasında ortaya çıkan bir hususdur. Yörüklerde de evlilik çok önemli bir husus barındırır, evlenen kişilerin evliliğinin uzun sürmesi hatta ömür boyu olması beklenir.

Evlilik, kız ve erkeğin hayatını birleştirmesi ile gerçekleşir. Aile olabilmenin ilk adımı kadın ve erkeğin evlenmesi ile atılmış olur. Evliliğin huzurlu, mutlu ve sağlıklı olması için Yörüklerde genellikle geçmişte ahlâkını ve huyunu iyi bildikleri yakın çevre evliliklerine önem verilirken son 15-20 yıldır dışarıdan kız alıp verme işlemi ile de evlilikler oluşmaktadır (KK2, KK13 KK26). Yörüklerde, ömür boyu sürmesi hedeflenen bu birlikteliğin mutlu, sağlıklı bir ilişki olması için evlilikle ilgili her türlü törene büyük önem verilmiştir. Evlilik unsuru genellikle görücü usulüyle

evlenme, anlaşarak evlenme ve kaçarak evlenme biçimlerine rastlanmaktadır (KK1, KK8, KK11, KK19, KK26, KK27, KK29, KK30).

Kırıkhan Yörüklerinde evlilik müessesesi Türk töresine uyumlu bir sıralama istemektedir. Söz konusu sıralama "*Görücü gitme, kız isteme, söz kesme, nişan ve evlilik (nikâh)*" şeklinde devam eder.

Geleneksel kesimde, evlenme işine girişme "*kız bakma*", "*kız arama*", "*kız soruşturma*" ile başlar. Oğullarını evlendirmek isteyen aileler, ilkin akrabalardan, komşularından, yakın çevrelerinden başlayarak kız aramaya çıkarlar. Bu konuda kendilerine, komşuları ve tanışları yardımcı olurlar. Evlenecek delikanlıya kız aramak, kız bakmak için başvurulan bu âdete "*görücülük*", "*görücüye çıkma*" gibi adlar verilir. Evlenecek delikanlının ya da ailesinin daha önceden benimsediği birisi varsa, önce bu eve gidilir. Olumsuz cevap alındığı ya da alınacağı sezilirse, başka adaylar üzerinde durulur (Örnek, 2000: 190). Kız istemeye gidilmeden önce, nişanlanacak gençlerin birbirlerini görmeleri beğenmeleri esastır. Nişandan sonra birbirlerini daha yakından tanıma fırsatını elde edip eksikliklerini böylelikle gidermiş olacaklardır (KK1, KK2, KK11, KK19, KK26, KK30).

Oğlanın yakınları beğendikleri kıza bir akranını göndererek gönlü olup olmadığını araştırırlar. Olumlu bir haber alırlarsa büyükler, devreye girerler. Evlenme girişimi, genellikle erkekten ve erkeğin ailesinden gelir. Oğlan evinden seçilen uygun kişiler, kızın evine giderler. Yörük törelerine göre kız istemeye Yörük beyleri giderler. Evlenme, görücü usulü ile olur. Aile reisinin kızı verip vermemesiyle sonuca bağlanır. Kız isteme olayına "*Allah'ın emrini anma*" da denir. Bu ziyaret sırasında kızın davranışları dikkatle izlenir. Kızın davranışları olumluysa oğlan tarafı, düşüncelerini açar. Kız tarafı, düşünmek için zaman ister. Teklif kabul edilmezse uygun bir dille oğlan tarafına bildirilir. Olumlu cevap verilirse birkaç gün sonra oğlan evi, kız tarafını yeniden ziyaret eder. Kız, verilmeden önce oğlan tarafı araya soğukluk girer, diye kız evinde su içmez. Kız, verildikten sonra aile arasında tatlı yenilerek ağızlar tatlanır. Tatlı sonrası su ve ikram edilen şerbetler içilir. Kız, büyüklerin ellerini öper. Oğlan evi ve kız evi, nişan ve düğün şekli ve tarihlerini, neler yapacaklarını belirler (Artun, 1996: 30). Kız istendikten sonra eğer dünürcüler anlaşmışsa, kızla oğlan birbirlerini beğenmişse olayın iyice netleşip evliliğin olması için yapılan bir ilk törendir. Kız ailesinden olumlu cevap gelirse birkaç gün içinde oğlan evi kız evini yeniden ziyaret eder. Kız verildikten sonra aileler arasında tatlı yenilerek ağızlar tatlanır. Bu törene ailelerden başka yakın akrabalar da davet edilir. Söz kesiminde nişanın düğünün nasıl olacağı ya da hediyeler gibi konular da konuşulabilir. Bu konular da söze bağlanır, yüzük takılır, tatlı yenilir (Kayalı, 2010: 103). Ancak, Yörüklerde kimi durumlarda evliliğe onay verilmediği durumlarda kaçarak evlenme olayı da gerçekleşir (KK1, KK26, KK27, KK28). Eğer kız ve erkek anlaşır, aileler de onay verirse sıra söz kesme olayına gelir (KK1, KK2, KK5).

Aileler arasında söz kesildikten sonraki aşama nişan törenidir. Nişan töreni, genellikle kız evinde gerçekleşen bir olaydır. Erkek tarafı gelin adayına nişandan önce giyeceği bir elbise alır. Nişan günü ise akrabalar çağırılarak tatlı yenir yüzükler takılır ve nişan töreni gerçekleşmiş olur (KK1, KK2, KK3, KK7, KK13, KK26, KK27). Nişanlılık dönemi içerisinde her bayramda oğlan tarafı, kız tarafını ziyaret eder. Kız evine ziyarete gidilirken çikolata, lokum, vb. hediyeler alınarak kız evine gidilir (KK5, KK7, KK20, KK27). Ayrıca oğlan tarafı kız tarafına (annesine, babasına ve kardeşlerine) elbiselik kumaş, gömlek, havlu, seccade, vb. hediyeler alırlar. Kız tarafı da erkek tarafını en iyi şekilde ağırlar (KK2, KK5, KK6, KK12). Nişanlılık dönemimde erkek tarafı, özelikle kurban bayramında kız tarafına süslediği bir boynuzlu koçu götürmekle yükümlüdür (KK13, KK14, KK15, KK19, K20, KK21, KK26).

Düğün, evliliğin en son aşamasıdır. Kız isteme, söz kesme, nişan törenleri bittikten sonra sıra düğün merasimine gelir. Düğün merasimi ile kız ve erkek için yeni bir hayat başlar; çünkü artık

evlilik olayı gerçekleşmekte ve onlar yeni bir aile olmaktadır (KK26, KK27 KK29, KK30). Yörüklerde genellikle mahalle düğünleri gerçekleştirilir. Çünkü düğünde hısım-akraba herkese davetiye gönderilir ve herkes düğüne müsaitlik dâhilinde iştirak eder. Cuma günü bayrak dikimi gerçekleştirilirken; Cumartesi ve pazar günleri düğün yapılır (KK14, KK15, KK19, K20, KK21, KK26). Özellikle saha içerisinde yapılan gözlem mülakatlar neticesinde düğün zamanı yapılan uygulamalar şöyledir:

4.2. Evlenme Gelenekleri ve İşlevleri

- ***Türk Bayrağı***

Cuma günü erkek evine bayrak dikilerek düğün başlamış olur. Bayrak dikimi yanında bayrağa evlilik sağlam olsun diye soğan, tatlı olsun diye elma ve bereketli olsun diye nar asılır (KK1,KK3, KK5, KK6). Dikilen bu bayrak, düğün bitene kadar burada kalır. Bayrak dikilmesi düğünün başlamasının simgesidir ve bayrak gerdeğin sabahı indirilir (KK10, KK12, KK20).

- ***Kına Gecesi***

Düğün zamanı herkes düğün sahibiymiş gibi evini misafirlere açar. Düğünün son akşamı kızın annesinin evinde kızın arkadaşları, köyün kızları ve kadınları toplanarak çalgılarla, türkülerle kına gecesi yaparlar (Artun 1996: 32). Kına gecesine sadece kız tarafı değil erkek tarafı da bulunur (KK14, KK15, KK26, KK27).

- ***Kirve***

Bu kişilerin yakın akrabalar arasından seçilip, çok güvenilir ve olgun bir insan olmasına özen gösterilir (Kayalı, 2010: 119). Erkek tarafı oğlanın düğün esnasında karşılaşacağı bütün durumlar için en az bir tane olmak üzere iki, üç tane kirve bulur. Kirve, oğlanın bazı maddi durumlarında da damada yardımcı olur (KK2, KK5, KK6, KK12).

- ***Kırmızı Kuşak***

Gelin evden çıkarken erkek kardeşi veya kardeşleri gelinin beline kırmızı kuşak bağlar, kırmızı kuşak iki defa bağlanıp çözülürken üçüncü defa da sabit bağlanarak dua edilir. Gelin, ağlayarak büyüklerinin elini öper ve gelin, ana-baba evinden dualarla çıkarılır (KK2, KK13, KK14, KK16, KK20, KK22, KK30).

- ***Gelinlik***

Gelinin üstünde kırmızı bir elbise, başında ude ve altınlar olur. Başına yaşmak bağlanır. Gelin, ata bindirilir. Kardeşlerinden biri atı, diğeri de gelini tutar. Gelinin yüzüne ayrıca yeşil, kırmızı ve beyaz duvak örtülür (Artun, 1996: 26). Eski zamanlarda Yörüklerde entari fistan tarzı giyim kuşamlarla gelin giydirilirken günümüzde beyaz gelinlik giydirilmektedir (KK2, KK5, KK6, KK12). Gelini ana-baba evinden çıkarırken ata veya deveye bindirmek gerekir (KK13, KK14, KK15, KK19).

- ***Nikâh***

Yörüklerde de Türk-İslam toplum yapısında olduğu gibi nikâh, resmî ve dinî olarak gerçekleşmektedir. Dinî nikâh kıyılmadan önce damat ve nikâh şahitleri, iki rekat şükür namazı kılarlar ve daha sonra nikâh kıyılır (KK14, KK15, KK19, K20, KK21, KK22, KK24, KK26).

- ***Bulgur Pirinç Atma***

Evlenen çiftin üzerine pirinç ve bulgur atma (saçı) geleneği vardır. Söz konusu uygulama evliliğin ve yeni hanenin bereketli olması içindir (KK12, KK13, KK14, KK15, KK19).

- ***Okuntu***

Kız tarafı düğüne davet edecekleri kişilere havlu, mendil, çorap, vb. küçük hediyeler alıp düğün davetiyesi olarak bunları gönderirler. Davet edilecek kişilere gönderilen davet mahiyetindeki bu hediyelere "*okuntu*" denir (KK2, KK5, KK7, KK12, KK13, KK14, KK16, KK19, K23, KK27). Okuntu verilen kişiler ise okuntunun değeri ve yakınlık derecesine göre düğünde para atarlar (KK12, KK13, KK14, KK16, KK19, K20, KK21, KK28).

- ***Geline Erkek Evine Gelirken Kucağına Çocuk Verilmesi***

Gelinin kucağına bir kız bir erkek çocuk vermek âdettendir (KK12, KK13, KK14, KK15). Bu âdette, yeni evlenen çiftlerin bir an önce çocuk sahibi olma dileği ve arzusu vardır (KK13, KK14, KK16, KK19, KK21, KK28).

- ***Ayna, Bardak ve Testi Kırma***

Baht açıklığı için gelin, yeni evine girmeden önce ayna kırıp üzerinden atlar (KK19, K20, KK21, KK26, KK27, KK28, KK30). Ayna kırıp üzerinden atlayan gelinin nazar ve belaları def olur (KK4, KK7, KK11, KK18). Gelin, erkek evine girerken nazar değmesin diye evliliğin sağlam olması dileğiyle bardak kırar (KK12, KK15, KK26). Gelin, düğünün son günü damadın karşısına geçerek oynar; bolluk ve bereket için testi kırar (KK2, KK4, KK6, KK11, KK15, KK18, KK26).

- ***Şaba Geleneği***

Düğünlerde gelin ve damada takı haricinde maddi değeri olan şeyler hediye edilmesidir. Bu hediyeler un, buğday, pirinç, hayvan, arsa, vb. olabilir (KK2, KK5, KK6, KK12, KK13, KK14, KK15).

5. Kırıkhan Yörüklerinde Ölüm İnançları ve İnanç İşlevleri

5.1. Ölüm

Ölüm, hayatın başlangıcı olan doğum ve onu takip eden evlilik gibi safhalarından sonra, halk inançları itibarıyla önemli bir dönemdir. Türklerin, eski ve hâlen mensubu bulundukları dinler itibarıyla inançlarında, ölümle her şeyin bitmediğine, ölümün sadece bir âlem değişme olduğuna, ölümle yok olunmayıp bu dünyadan öteki dünyaya geçildiğine inanılmıştır. Bütünüyle ölümle ilgili inançları incelerken bir tasnif yapmak gerekir ise, ölüm olayı vuku bulmadan evvelki ölümle ilgili inançlar ki, bunlar daha ziyade ölümü haber veren bazı tespitlerle alakalıdırlar. Bazen görülen bir rüya, bazen bir hayvanın davranışı ölüm habercisi olarak kabul edilir. Böyle hâllerde, çok kere daha evvel göçmüş kimselerden çağrı mesajı alındığına inanılır. Ölüm anında yaşanılan bazı olaylarla ilgili inançlar da bir haylidir. Kişi, can verirken takındığı tavır veya geride kalanların bazı tutumları, yeni ölümlerin habercisi veya önlemleri olarak yorumlanır. Gözleri bir türlü kapanmayan ölünün hasret çekerek öldüğüne inanılır. Keza ölüm olayını takip eden inanç ve uygulamalar da vardır. Bunlar, ölünün gittiği yerde rahat edebilmesi, cennet gibi iyi ve güzel bir yere gidebilmesi, geride kalanlardan memnun olabilmesine yönelik birtakım inançlardan kaynaklanan uygulamalardır. Ölüm olayının duyurulmasından defne, mezarın hazırlanmasından, mezarlıktan ölü evine dönülmesine, taziyeye gidilmesine, ölü aşına, yas kıyafetlerine, Yasin okunmasına, ağıt yakılmasına, ölünün ruhu için yapılacak diğer hayır ve hasenata kadar bir seri tatbikat vardır (Kalafat, 2010: 90). Türkler İslamiyet'in kabulüyle birlikte defin ve yas törenlerinde uyguladıkları pratiklerde eksiltme yapmadıkları gibi yeni dinle eski inanç pratiklerini birleştirerek zenginlik oluşturmuşlardır. Kimi araştırıcılarca, insanlığın her evresinde, dünyanın her yerinde görülen cenaze törenleri, uygulanan ölüm âdetleri ve sürdürülen yas gelenekleri ölüm korkusundan kaynaklanmaktadır (Doğaner, 2003: 192-193). Hemen hemen her devirde ve millete ölüm ve ölüm sonrasında uygulanan birtakım uygulamalar vardır. Söz konusu bu uygulamaların şekillenmesinde milletin uygarlık seviyesi,

gelenekleri ve dinî inançları belirleyici unsur olmaktadır. Ölüm sonrasında uygulanan pratikler, genel hatlarıyla ölüye karşı saygıyı, yaşanan üzüntüyü yansıtmaktadır. Ölmek üzere olanlar, ölen kişiler ve henüz ölmüş kişilerin yakın akrabaları için yapılan belirli törenler, birbirini takip eder. Ölen kişiyi günahlarından kurtarmak, onun eski çevresiyle ve hayattakilerle bağlarını koparmak, öbür dünyada gidilecek yolları göstermek, böylece yaşanan hayata geri dönmesini engellemek için çeşitli törenler yapılmaktadır. Doğum ve evlenmede olduğu gibi, ölüm çevresinde de kümelenen inanışlardan bazıları, tarih boyunca geçerliliğini korumuş, milletler; din ve kültürlerini değiştirseler bile inandıkları bu kültleri nesilden nesile aktararak yaşatmaya çalışmışlardır.

Yörüklerde ölüm inancı, kültürel unsurları gelenekleri ve dinî inançları ihtiva eder (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7). Yörük-Türkmen inançlarında ölüm esnasında ve ölüm sonrasında yapılan uygulamalar, onların gelenekleri millî kültürleri ve dinî inanç sistemleri ile alâkalıdır (KK8, KK15, KK16, KK17, KK23). Yörük kültüründe ölüm geleneklerinde hem eski Türk inanç sistemleri hem de İslami bir kisve, kendisini derinden hissettirmektedir (KK7, KK8, KK15, KK16, KK17, KK23). Ölümler her ne kadar hüznü, yası, matemi meydana getirse de birlik ve beraberlik açısından da büyük önem taşımaktadır. Yörükler, ölen kişinin yakınlığı veya uzaklığa bakmadan birlikte yas tutup birlikte üzülürler (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7, KK8, KK10, KK15, KK16, KK17, KK23).

Ölüm, insanın dünyadaki hayatının sonu ve buna bağlı olarak geçiş dönemlerinin son aşamasıdır. Ölüm olgusu kişisel olmakla beraber toplumu ilgilendiren bir olaydır. Çevresinde birçok âdet, inanma, töre, tören, ayin ve kalıp davranışlar oluşmuştur (Kalafat, 2009: 66). İnsan; ölümü değil yaşamayı tercih etmekte, ölümden değil yok olmaktan korkmaktadır. Bunun için ölüm, yok olmak değil başka bir dünya olan öbür dünyada yaşama olarak görülmüştür/görülmektedir. İslam öncesinde de İslam sonrasında da Türklerde bu inanış ve anlayış hâkimdir. Buna bağlı olarak ölen kimsenin, ölen yakının rahat ettirilebilmesi için bazı inanışlar geliştirilmiş ve bazı uygulamalar ortaya konulmuştur (Küçük, 2009: 188). Ölümün bütün insanlık için bir kaçınılmaz son oluşu ve tekrar dirilme inancı, dünyanın her yerinde ölüm çevresinde oluşan âdetlere ve uygulamalara evrensel bir karakter kazandırarak bir kültür hâline gelmiştir. Bu bağlamda Kırıkhan Saçıkara Yörüklerinde ölüm ritüelleri ile ilgili yapılan uygulamalar ise şöyledir:

5.2. Ölüm İnançları ve Uygulamalar

- ***Sessizce Tövbe İstiğfar Yapılması:***

Ölen kişinin ardından sessizce tövbe istiğfar yapılmaktadır (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7, KK8, KK15, KK16, KK17, KK23). Söz konusu bu uygulamanın herkesçe yapılması hâlinde hem ölene hem de istiğfar çekene sevap getireceğine inanılır (KK5, KK7, KK8, KK10, KK16, KK17, KK23). Tövbe istiğfar, kimsenin görmediği bir yer ve zaman diliminde yapılmalıdır (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7, KK8).

- ***Ölenin Yedi Yıl Kurbanın Kesilmesi:***

Ölen kişinin hem hayrını yerine getirmek hem de toplumsal bir uygulama olduğu için ölen kişinin ardından yedi yıl boyunca kurban kesimi yapılır (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7). Maddi durum müsaitliğine göre bu süre daha da uzatılabilir (KK8, KK15, KK16, KK17, KK23). Bu kesim, kurban bayramının arifesinde olur ve ölünün kurbanı kesilir (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7, KK8). Kesilen kurban, en az yedi paya ayrılarak yedi veya daha fazla eve dağıtılır (KK15, KK16, KK17, KK23). Bu uygulamayı gerçekleştirecek olan aile bireylerinden biri olması zorunlu bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır, eğer bu uygulama yapılmaz ise toplum bunu yadırgar (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7, KK10, KK15).

- ***Perşembe Günü Sadaka Verilmesi:***

Yörüklerde her haftanın perşembe günü ölenlerin hayrına sadaka verilmektedir. Bunun hem ölene hem de sadaka verenin hayrına olacağına inanılır (KK4, KK5, KK7, KK8, KK15). Perşembe günü sadaka verilirse ölenin ruhunun cuma günü eve gelip ev halkını gördüğü; ama sadakası verilmez ve adı anılmaz ise ölenin ruhunun huzursuz olacağı inancı hâkimdir (KK1, KK3, KK4, KK6, KK7, KK10, KK17). İlgili bu inanışın uygulanması ayrıca eve, atanın ruhunun gelmesi ile bereket ve huzur geleceğinin de düşüncesi ile yapılan bir uygulamadır (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7, KK8, KK15). Yine aynı zamanda ölmüş birinin rüyada görülmesi üzerine hemen ertesi gün sadaka verilir (KK1, KK3, KK10, KK12, KK16, KK17, KK24, KK25).

- ***Yas Tutma Geleneği:***

Ölüm olayı gerçekleştikten sonra, birlik ve beraberlik için aile ile birlikte akrabaları ve çevresi de yas tutar (KK3, KK10, KK12, KK16). Bundan dolayıdır ki Yörüklerde biri öldüğünde çalgı çengi gibi düğün ve eğlence uygulamaları yapılmaz ve yapılırsa toplum tarafından ayıplanır (KK1, KK3, KK10, KK12, KK16, KK17, KK24, KK25). Şayet ölüm olayı düğüne yakın bir zamana gelmişse ölünün 40'ı çıktıktan sonra gösterişsiz bir mevlütlü düğün yapılır (KK7, KK10, KK18, KK25, KK30). Ölünün ardından ölü yakını olan erkekler 40 gün sakal uzatırlar (KK2, KK4, KK10, KK26, KK30). Yörüklerde ölüm olayı gerçekleştikten sonra aile bireyleri ve akrabaları kırkı çıkana kadar saç sakal kesmezler. Bunun uğursuzluk getireceğine inanılır (KK2, KK5, KK6, KK12, KK13, KK14, KK15, KK19, K20, KK21, KK22, KK24, KK25). Eğer aile bireyleri ve akrabaları traş olurlarsa ölüme sevinme gibi bir düşünce hâkim olabilir (KK9, KK10, KK15, KK19, K20). Ölü yakınları 40 gün boyunca koyu renk (özellikle siyah) elbiseler giyerler. Bu süreç içerisinde renkli giyinenler ayıplanır (KK10, KK15, KK17, KK23). Siyah renk yas rengi olduğundan dolayı "*karalar bağlamak*" anlamında kullanılması gibi aile halkı ve akrabaları tarafından da siyah giyme uygulaması hâkimdir (KK1, KK4, KK5, KK14, KK16, KK19, K20, KK21, KK22, KK24, KK25). Ölüm olayı gerçekleştikten sonra ölünü fotoğrafı ailede hüzün yas tutma olayının uzun sürmemesi için ilk 40 gün ölünün fotoğrafı kapatılır (KK1, KK8, KK9, KK14, KK18, KK19, K20, KK21, KK22, KK24, KK25). Yörüklerde birbirine bağlılık ve akraba bağı çok önemlidir, bundan dolayı da cenaze evinin ilk yedisi akrabalar tarafından yapılmaktadır (KK1, KK2, KK4, KK5, KK7, KK8, KK15).

- ***Cuma Günü Kapı ve Pencerelerin Açık Kalması:***

Cuma günleri ölenlerin ruhlarının eve gelip ev halkını ziyaret edeceğine inanılır (KK2, KK5, KK6). Özellikle perşembe günü evde temizlik yapılmalıdır (KK6, KK8, KK11, KK14).

- ***Taziyeye Gelenlerin Erzak Getirmesi:***

Yörüklerde birlik ve beraberliği yansıtan uygulamalardan biri de taziyeye gelenlerin erzak getirme uygulamasıdır (KK2, KK8, KK9, KK14, KK15, KK19, K20). Getirilen bu erzaklarla misafirlere yemek hazırlanıp ikram edilir. Cenaze masrafları fazla olur diye erzak getirilmektedir. Bu da toplumsal aile bağını güçlendirmekte birlik beraberliği arttırmaktadır (KK2, KK5, KK6, KK10, KK13, KK14, KK15, KK19, KK20, KK21, KK22, KK24, KK25).

- ***Ölünün Vücuduna Aile Bireyleri Tarafından Bir Tas Su Dökmek:***

Ölü erkek ise erkek evlatları, kız ise kız evlatları bir tas su döker. Söz konusu bu uygulamanın anlamı "*Ben sana hakkımı helâl ediyorum sen de helâl et!*" anlamındadır (KK1, KK2, KK3, KK7, KK13, KK14, KK15, KK19, K20). "*Su gibi aziz ol*" anlamında kullanılan deyimde de yer aldığı gibi Türk inanç sistemlerinde suyun temizlik ve arınma özelliğinden dolayı su dökme eylemi uygulanmaktadır (KK1, KK2, KK3, KK10).

- ***Ölüm Sonrası Kan Mezarı:***

Eski zamanlarda konar-göçer bir hayat süren Yörükler, ölüm olayı nerede gerçekleştiyse oraya kan mezarı yaptırırken cenazeyi toplu aile mezarlıklarının bulunduğu yere defnederler. Bu da Yörüklerin eski inanç sistemlerinden kaynaklamaktadır (KK1, KK2, KK3, KK7, KK10, KK14, KK15, KK19, K23).

SONUÇ

Sosyo-kültürel anlamda folklor araştırmaları, genel itibarıyla söz konusu alanın çalışma konusu olan somut ve soyut malzeme çeşitliliğine göre iki ana grupta yoğunlaşmaktadır. Kültürel unsurların somut ve soyut verilerinin temel amaçlarından birisi mahallî kültürel unsurları ulusal kültüre, ulusal kültürel unsurları da evrensel kültüre taşımaktır. Bu sürecin başlangıcı olan mahallî kültür araştırmaları, küreselleşme sürecinde yerel unsurların öneminin giderek artmasıyla daha da değerlenmiştir. Akdeniz bölgesinde yer alan Hatay / Kırıkhan, gerek tarihsel süreçlerde kazandığı önem gerekse de coğrafî konumu nedeniyle halk kültürünün kollarından biri olan geçiş dönemi olarak adlandırabileceğimiz "*Doğum, Evlenme, Ölüm*" süreçlerinin oluşumu ve icra edilmesinde de önemli özgünlükler arz eder. Söz konusu bu uygulamaların ortaya çıkmasında binlerce yıllık etkin, dinsel ve toplumsal birikimlerin harmanlanmasının ve sürekli sentezlerin oluşmasının büyük payı vardır. Yöreye özgü somut ve soyut kültür değerleri sayısız birçok araştırmaya konu edilmiştir.

İlgili yörenin özellikle Kırıkhan İlçesinde yaşamlarını sürdüren Saçıkara Yörükleri, kendilerini aynı zamanda Yörük Türkmen olarak adlandırmaktadırlar. Yörük tabirine yazılı bağlamda ilk olarak 15. yüzyılın başlarında rastlansa da bu terim şüphe yoktur ki daha eski devirlerden kaynaklanmaktadır. Orta Asya'nın bozkırlarından gelerek Anadolu'nun farklı noktalarının kendine yurt edinerek yaşayan Yörükler, geçmişte olduğu gibi Cumhuriyet döneminden sonra da tarım ve hayvancılık kültürüne bağlı bir yaşam tarzını sürdürdükleri tespit edilmiştir. Öz Türk kültürünü bünyesinde barındıran yiğit Yörükler, Anadolu'daki kurtuluş mücadelesinde de başrolleri üstlenmişlerdir. Anadolu'nun fethinde uç beylik görevini de üstlenen konar-göçer Yörükler, obadan yaylaya yürüdükleri için "*Yörük*" tabiriyle anılmışlardır. Söz konusu zümre, Oğuzların kollarına bağlı olan birtakım aşiretlere dayanmaktadır. Cumhuriyet yıllarından hemen sonra muhtarlıklar vasıtasıyla yerleşik hayata geçmeye çalışan Yörüklere devlet eliyle arazi ve hayvan tahsis edilmiştir. Orta Asya'dan bugüne gelinceye kadar ruhlarına ve bedenlerine işleyen "*konup-göçme*" eylemi yaşamlarının en önemli kesitlerinden birisi olan geçiş dönemlerini de sirayet etmiştir. Söz konusu dönemlerde yer alan inanç ve uygulamalarda Türk kültürünün ve Şamanizm'in etkisi kendisini yoğun bir biçimde hissettirmektedir. Kırıkhan Saçıkara Yörüklerinde tespit edilen inanç ve uygulamalar, Türk kültür ve gönül coğrafyasının farklı yerlerinde de benzer bir biçimde yapılmaktadır. Bu durum bizlere Orta Asya'nın kattığı kültürel birikimlerin unutulmadığını, arkaik şekle çok benzemese de onunla muhakkak ilgili olarak yaşatıldığını, uygulandığını gözler önüne sermekte ve kanıtlamaktadır.

KAYNAKÇA

Artun, Erman (2010), *Türk Halk Bilimi*, Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Artun, Erman (1996), "Çukurova Yörüklerinin Gelenek ve Görenekleri Bunlardaki Eski Kültür İzleri", *I. Akdeniz Yöresi Türk Toplulukları Sosyo-Kültürel Yapısı (Yörükler) Sempozyumu Bildirileri*, KB Yayınları, Ankara, s.25-62

Barkan, Ömer Lütfi (1950), "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler", *İstanbul Üniversitesi, İkt. Fak. Mec.*, C.ll, İstanbul, s. 209-237.

Ceran, Ahmet Şeref (1996), Tarihi Ve Sosyo-Kültürel Yönden Konya Sarayönü ve Çeşmelisebil Yörükleri, Damla Ofset Matbaacılık, Konya.

Çopuroğlu, Y. Cemalettin (2000), "Fırat Havzası Evlilik Kültürü I Düğün Öncesi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 10, S. 2, Elazığ, s. 163-193.

Doğaner, Ali (2003), *Çukurova Bölgesi Konar-Göçerlerinde Halk Kültürü ve Halk Edebiyatı*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Adana.

Ercan, Aktan Müge (2002), *Gelibolu Yarımadası'nın Geçiş Dönemi Âdetleri Üzerine Bir İnceleme (Doğum-Düğün-Ölüm)*, Basılmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Ergin, Muharrem (1997), *Dede Korkut Kitabı I*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Eröz, Mehmet (1966) "Türk Köy Sosyolojisi Meseleleri Yörük – Türkmen Köyleri", *Türkiye Harsi ve İçtimai Araştırmalar Dergisi*, S. 81, İstanbul, s.119-154.

Eröz, Mehmet (1991), *Yörükler,* Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

Gelenekten Geleceğe Örf ve Âdetlerimiz (2009), Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yay., İstanbul.

Goldsteın, Kenneth S. (1977), *Sahada Folklor Derleme Metotları*, (çev. Ahmet E. Uysal), Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, Başbakanlık Basımevi, Ankara.

Gökalp, Ziya (1991), *Türk Uygarlığı Tarihi*, İnkılap Kitapevi, İstanbul.

Gökbilgin, Tayyib (1957) "*Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan*", İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Gündüz, Tufan (1997), *Anadolu da Türkmen Aşireti Bozuluş Türkmenleri 1540- 1640*, Bilge Yayınları, Ankara.

Güngör, Kemal (1941), "*Cenubi Anadolu Yörüklerinin Etno-Antropolojik Tetkiki*" A.Ü.D.T.C.F. Ankara.

Kalafat, Yaşar (2009), *Harezm'den Hakkâri'ye Hakkâri'den Golan'a,* Berikan Yayınları, Ankara.

Kalafat, Yaşar (2010), *Ulucanlar*, Berikan Yayınevi, Ankara.

Kayalı, Nejla (2010), *Mersin Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin.

Kum, Naci (1949),"Türkmen, Yörük ve Tahtacılar Arasında Tetkikler, Görüşler", *Türk Folklor Araştırmaları*, Cilt 1, Sayı:5, s. 69-71.

Küçük, Abdurrahman – Küçük, Mehmet Alpaslan (2009), *Türkistan'dan Türkiye'ye Alevilik Bektaşilik*, Bilge Ofset, Ankara.

Örnek, Sedat Veyis (2000), *Türk Halk Bilimi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Özensel, Ertan (2014), *Köylerden Kırsala Türkiye'de Kır'ın Değişimi* (*Türkiye'de Toplumsal Değişim)* Editör: Lütfi Sunar, Nobel Yayınları, Ankara

Özsoy, Bekir Sami (2006), *Dede Korkut Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Sümer, Faruk (1980), *Oğuzlar(Türkmenler)*, Ana Yayınları, İstanbul.

Sümer, Faruk (1950),"XVI. Asırda Anadolu, Suriye ve Irakta Yaşayan Türk Aşiretlerine Umumi Bir Bakış" *İ.Ü.İ.F. Mecmuası*, Cilt-11, İstanbul, s. 509-523.

Sümer, Faruk (1953), *Bozoklu Oğuz Boylarına Dair*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Türkdoğan, Orhan (1996), "Anadolu'nun Etnik Yapısı, Dünü ve Bugünü" , *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, S. 112.

Türker, M. Zeki (2003), *Tarihi ve Sosyolojik Yönüyle Çumra Yörükleri*, Er Yayınları, Konya.

Uslu, Fatih (2015), *Bozahmetli Yörük Aşireti*, Çizgi Kitabevi, Konya.

Varlı, Doğuş Özlem (2010), *Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu*, Balıkesir.

Yeni Hayat Ansiklopedisi (1990), Cilt VI, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul.

KAYNAK KİŞİLER

KK1. Mehmet KAYA (Koca), Seyyar, 1943, Hayvancılık

KK2. Mehmet TOMBUL, K. Maraş, 1958, Bakkal

KK3. Akgül DEVECİ, Seyyar, 1954, Ev Hanımı

KK4. Beyazıt DEVECİ, İslahiye, 1978, Şoför

KK5. Ayşe TOMBUL(Döne), İslahiye, 1957, Ev Hanımı

KK6. Ayşe KARA, Konya,1995, Ev Hanımı

KK7. Mustafa SARI (Esecik), Seyyar, 1943, Emekli

KK8. Fadıma KURT, Osmaniye, 1957, Ev Hanımı

KK9. Döndü DEVECİ, İslahiye,1954, Ev Hanımı

KK11. Mustafa DEVECİ (Pulli),İslahiye, 1948, Çiftçi- Hayvancı

KK11. Akgül GELEBEK, Adana,1935, Ev Hanımı

KK12. Emine Tombul, K. Maraş,1995, Öğrenci

KK13. Ümmühan DEVECİ, İslahiye,1980, İşçi

KK14. Emine DEVECİ, İslahiye, 1982, İşçi

KK15. Mehmet DEVECİ, İslahiye,1986, Şoför

KK16. Fatma BURUL, İslahiye,1966, Ev Hanımı

KK17. Mehmet BURUL(Antepli), G. Antep,1963,İşçi

KK18. İbrahim BAĞRIAÇIK(Uzun), Osmaniye,1950, Emekli

KK19. Döne YILDIZ, İslahiye, 1955, Ev Hanımı

KK20. Nasif Gelebek, Aydın,1934, Emekli

KK21. Ayşe AYDIN, Seyyar,1936, Ev Hanımı

KK22. Fatma Yıldırım, K. Maraş, 1988, Ev Hanımı

KK23. Bayram YILDIRIM (Lavgar), İslahiye,1938, Emekli

KK24. Emine AVCI, İslahiye,1965, Ev Hanımı

KK25. Aynur Kurt, İslahiye,1982, Ev Hanımı

KK26. Süleyman ÇOLAK, Kırıkhan, 1973, Dernek Başkanı

KK27. Cengiz TOPAL, Kırıkhan, 1978, Şube Müdürü

KK28. Abdurrahman EREN, Kırıkhan, 1974, Muhtar

KK29. Mehmet Deveci (Minik), Nurdağı, 1948, Çiftçi

KK30. Ayhan Tombul, Kahramanmaraş, 1980, Memur

EKLER:

Fotoğraf 1. Kırıkhan Yörükler Bulvarında Yörükler.

Fotoğraf 2. Hatay Yörük Türkmenleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğinden.

Fotoğraf 3. Yeni doğum yapmış bir Yörük gelini.

Fotoğraf 4. Evlenen Yörük bir çiftin kucağına verilen erkek bebek.

Fotoğraf 5. Yörük Türkmen halayından...

Fotoğraf 6. Yörüklerde taziye çadırında mevlüt ardından yemek ikramı hazırlıkları.

Fotoğraf 7. Eski Yörük mezarları.

Fotoğraf 8. Yörüklerde yas.

Fotoğraf 4. Yörüklerde iyi gün yemeği. Bazlama ve gözleme.